

Απλή (άκυρη) σχέση εργασίας στο Δημόσιο και αμοιβή εργαζομένων δυνάμει των διατάξεων περί αδικαιολογήτου πλουτισμού

Σε περίπτωση άκυρης σύμβασης εργασίας ο εργαζόμενος δεν υποχρεούται να παρέχει τη συμφωνημένη εργασία, ούτε έχει συμβατική αξίωση κατά του εργοδότη για καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής.— Για όσο χρόνο όμως τυχόν λειτουργήσει η σύμβαση παρά την ακυρότητά της υπάρχει απλή σχέση εργασίας, ο δε εργαζόμενος αποκτά αξίωση για την εργασία που παρέσχε στον εργοδότη (εκτός από τις εξαιρετικές περιπτώσεις που η παροχή οφείλεται ευθέως εκ του νόμου με μόνη την πραγματική παροχή της εργασίας) με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολογήτο πλουτισμό.— Στην περίπτωση αυτή ο πλουτισμός του εργοδότη συνίσταται σε αυτήν καθ' εαυτήν την παρασχεθείσα εργασία, η οποία ενσωματώνεται στην περιουσία του κατά τρόπο που δεν μπορεί πλέον να διακριθεί από αυτήν και έχει οικονομική αξία, η οποία αποτιμάται κατά τον χρόνο της παροχής της, ανεξάρτητα αν επέφερε το επιδιωκόμενο από τον εργοδότη αποτέλεσμα.— Ισούται δε με την αμοιβή την οποία αναγκαιώς θα κατέβαλλε ο εργοδότης, υπό τις επικρατούσες στον τόπο της παροχής συνθήκες, για την ίδια εργασία σε πρόσωπο με τις ικανότητες και τα προσόντα του απασχοληθέντος αν η σύμβαση εργασίας ήταν έγκυρη, και δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τις αποδοχές που προβλέπουν οι τυχόν υπάρχουσες σ.σ.ε. και δ.α. ή, αν δεν υπάρχουν τέτοιες, εκείνη η αμοιβή που στη συγκεκριμένη περίπτωση αποδεικνύεται ότι ο εργοδότης καταβάλλει σε άλλον εργαζόμενο με έγκυρη σύμβαση εργασίας υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις.— Το ανωτέρω ποσό που θα ελάμβανε ο εργαζόμενος με έγκυρη σύμβαση εργασίας ενδιαφέρει μόνο για τον προσδιορισμό της αξίας της εργασίας, της έκτασης δηλαδή του πλουτισμού του εργοδότη, και όχι για τη θεμελίωση του πλουτισμού, ο οποίος γεννάται από αυτήν καθ' εαυτήν την χωρίς νόμιμη αιτία παρασχεθείσα προς όφελός του εργασία.— Η ωφέλεια (πλουτισμός) του εργοδότη απορρέει από μόνο το γεγονός της πραγματικής παροχής των υπηρεσιών του μισθωτού στο πλαίσιο άκυρης σύμβασης εργασίας.— Κατά συνέπεια, είναι αδιάφορο αν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης δεν θα προέβιαινε, από οικονομικούς ή άλλους λόγους, στην πρόσληψη άλλου μισθωτού με έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ακόμη κι αν δεν υπήρχε δυνατότητα έγκυρης πρόσληψης άλλου μισθωτού στη θέση του ακύρωσ απασχοληθέντος.— Τα ανωτέρω έχουν εφαρμογή και επί του Δημοσίου και γενικότερα επί των φορέων του ευρύτερου δημοσίου τομέα.— Οι απαγορεύσεις που προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 103 Σ., οι οποίες δεν επιτρέπουν την πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση, ή του ν. 2190/1994, οι οποίες αφορούν το σύστημα πρόσληψεων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, συνιστούν απλώς τη βασική προϋπόθεση της έλλειψης νόμιμης αιτίας ένεκα της οποίας γεννάται η ευθύνη προς απόδοση του πλουτισμού, και όχι λόγο αποκλεισμού της.

**Κυριότερες διατάξεις: Σύνταγμα άρθρο 103 παρ. 2, 6, 7 και 8.
Α.Κ. άρθρα 174, 180, 184, 361, 648 και 904 επ. Ν. 765/1943 άρθρο 6.
Ν. 2639/1998 άρθρο 20 παρ. 1 εδ. α' και β' και 15 εδ. α' και β'.
Ν. 2956/2001 άρθρο 6 παρ. 8. Ν. 2190/1994 άρθρο 14 παρ. 2 περ. κα'.
Ν. 2738/1999 άρθρο 20 παρ. 4. Ν. 3232/2004 άρθρο 32 παρ. 12.
Ν. 3302/2004 άρθρο 13. Ν. 3552/2007 άρθρο 8 παρ. 1.
Κ.Πολ.Δ. άρθρα 68, 80 και 559 αρ. 1.**

Αρείου Πάγου 4/2021, Πλ.Ολομ.*

Πρόεδρος: **Αγγελική Αλειφεροπούλου**

Εισαγγελέας: **Ελένη Μετσοβίτου**,
Αντεισαγγελέας Α.Π.

Εισηγήτρια: **Ιωάννα Μαργέλλου-Μπουλταδάκη**,
Αρεοπαγίτης

Δικηγόροι: **Διονύσιος-Χαράλαμπος Καλαματιανός**,
Δημήτριος Βερβεσός,
Δημήτριος Βασιλείου,
προσθ. παρεμβ.:
Ευφροσύνη Τσαμολιά – Σοφία Αποστολάκη

Με την από 15.6.2020 κλήση των αναιρεσιβλήτων, πλην της 5^{ης} αναιρεσιβλήτης, νόμιμα φέρεται ενώπιον της Πλήρους Ολομέλειας του Αρείου Πάγου ο, από τον αριθμό 1 εδ. α' του άρθρου 559 του Κ.Πολ.Δ., πρώτος, κατά το πρώτο σκέλος του, λόγος της από 13.6.2018, με αριθμό καταθέσεως 41/2018, αιτήσεως, με την οποία διώκεται η αναίρεση της υπ' αριθμ. 37/2018 αποφάσεως του Μονομελούς Εφετείου Λάρισας. Ο αναιρετικός αυτός λόγος, με τον οποίο προβάλλεται η αιτίαση ότι το Εφετείο, δεχόμενο ότι η αγωγή είναι νόμιμη ως προς την επικουρική της βάση από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, παραβίασε με εσφαλμένη ερμηνεία τις διατάξεις των άρθρων 904 παρ. 1 εδ. α' και 908 εδ. α' Α.Κ., με την υπ' αριθμ. 1063/2019 ομόφωνη απόφαση του Β2 Πολιτικού Τμήματος**, παραπέμφθηκε ενώπιον της Πλήρους Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 563 παρ. 2 περ. β' Κ.Πολ.Δ. και 23 παρ. 2 εδ. γ' περ. β' του Κ.Ο.Δ. και Κ.Δ.Λ. (ν. 1756/1988, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 16 παρ. 1

* Βλ. σχετικά και τη γνωμοδότηση του **Δ. Ζερδελή**, Άκυρη σύμβαση εργασίας και αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού γνμδ., ΕΕργΔ 2021, 1 επ.

** Βλ. το κείμενο της απόφασης σε: ΕΕργΔ 2021, 110.

του ν. 2331/1991), επειδή αφορά ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, επί του οποίου η νομολογία του Αρείου Πάγου δεν είναι ενιαία και, ειδικότερα, το ζήτημα της νομιμότητας της ως άνω αγωγικής βάσης σε περίπτωση απασχόλησης από τον οικείο δημόσιο φορέα με άκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας του προσλαμβανομένου ανέργου σε εκτέλεση ειδικού προγράμματος απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 80 Κ.Πολ.Δ., που ορίζει ότι, «*Αν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων, τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει τον διάδικο αυτόν*», προκύπτει ότι η πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί για πρώτη φορά και ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την ίδια διάταξη, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 68 Κ.Πολ.Δ., αναγκαίος όρος για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης είναι η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος στο πρόσωπο του παρεμβαίνοντος. Άμεσο έννομο συμφέρον για την άσκηση παρέμβασης υφίσταται όταν με αυτή μπορεί να προστατευθεί δικαίωμα του παρεμβαίνοντος ή να αποτραπεί η σε βάρος αυτού δημιουργία νομικής υποχρεώσεως. Πρέπει όμως αυτά είτε να απειλούνται από το δεδικασμένο ή την εκτελεστότητα της αποφάσεως που θα εκδοθεί είτε να τίθενται σε διακινδύνευση από άλλες ανταντακλαστικές συνέπειες αυτής. Ως εκ τούτου, για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης δεν αρκεί το ότι σε δίκη, εκκρεμή μεταξύ άλλων, πρόκειται να λυθεί νομικό ζήτημα που θα ωφελήσει ή θα βλάψει τον προσθέτως παρεμβαίνοντα επειδή υφίσταται ή ενδέχεται να ανακύψει σε δίκη μεταξύ αυτού και κάποιου από τους διαδίκους ή τρίτου, αλλά απαιτείται η έκβαση της δίκης στην οποία παρεμβαίνει να θίγει ευθέως, από την άποψη του πραγματικού και νομικού ζητήματος, τα έννομα συμφέροντά του (Ολ.Α.Π. 17/2015, Ολ.Α.Π. 12/2013, Ολ.Α.Π. 9/2012, Ολ.Α.Π. 14/2008).

Στην προκείμενη περίπτωση, με την από 15.10.2020 πρόσθετη παρέμβασή τους, η οποία ασκήθηκε νόμιμα με την κατάθεση του οικείου δικογράφου ενώπιον του Αρείου Πάγου με αριθμ. κατάθ. .../6.11.2020 και η οποία κοινοποιήθηκε νομότυπα στους διαδίκους, παρενέβησαν προσθέτως υπέρ των καλούντων-αναιρεσιβλήτων και κατά του αναιρεσιόντος, οι ... κ.λπ. (σύν. 27), εκθέτοντας Α) ότι η 1^η έως και 13^η έχουν ασκήσει την από 29.3.2010 αγωγή τους ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών κατά του Ο.Α.Ε.Δ., ως απασχολούμενοι με το ίδιο νομικό καθεστώς όπως και οι αναιρεσιβλήτοι, με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι καλύπτουν πάγια και διαρκείς ανάγκες συμ-

βάσεων εργασίας αορίστου χρόνου και οφείλει να καταβάλει μισθούς υπερμερείας σύμφωνα με τις νόμιμες αποδοχές τους. Ότι μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 448/2012 αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία απέρριψε την αγωγή, και την άσκηση της από 5.10.2012, με αριθμ. κατάθ. .../2012, εφέσεως στο Εφετείο Αθηνών, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 5214/2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών, με την οποία απορρίφθηκε η έφεσή τους και άσκησαν την από 11.7.2018 αίτηση αναίρεσεως, και Β) ότι οι 14^{οι} έως και 27^{οι} έχουν ασκήσει ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αιτήσεις-καταγγελίες, καθώς και αγωγή με το ίδιο νομικό καθεστώς, επί της οποίας έχει εκδοθεί η υπ' αριθμ. 2386/2011 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η υπ' αριθμ. 3287/2014 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου και η υπ' αριθμ. 1652/2017 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Αθηνών.

Τα ανωτέρω εκτιθέμενα από τους προσθέτως παρεμβαίνοντες δεν συγκροτούν την έννοια του εννόμου συμφέροντος αυτών προς άσκηση της πρόσθετης παρέμβασής τους, όπως αυτή έχει διατυπωθεί στη νομική σκέψη, αφού προς τούτο δεν αρκεί το ότι σε δίκη, εκκρεμή μεταξύ άλλων, πρόκειται να λυθεί νομικό ζήτημα που θα ωφελήσει ή θα βλάψει τον προσθέτως παρεμβαίνοντα επειδή υφίσταται σε άλλη δίκη μεταξύ αυτού και τρίτου, αλλά απαιτείται η έκβαση της δίκης στην οποία παρεμβαίνει να θίγει ευθέως, από την άποψη και του πραγματικού πλην του νομικού ζητήματος, τα έννομα συμφέροντά του και, επομένως, η εν λόγω πρόσθετη παρέμβαση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Σύμφωνα με το άρθρο 904 Α.Κ., «*όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή γεννιέται ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεωστήτως ή παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη*». Με την καθιέρωση της ενοχής από αδικαιολόγητο πλουτισμό επιχειρείται η αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ δύο κοινωνιών του δικαίου, που προκλήθηκε από αδικαιολόγητη περιουσιακή μετακίνηση. Προϋποθέσεις αξιώσεως αδικαιολόγητου πλουτισμού, κατά την ως άνω διάταξη, είναι: α) ο πλουτισμός του υπόχρεου, β) η επέλευση του πλουτισμού από την περιουσία ή με ζημία του άλλου, γ) η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ πλουτισμού και ζημίας και δ) η έλλειψη νόμιμης αιτίας.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στοιχείο του πραγματικού κάθε απαιτήσεως

αδικαιολογήτου πλουτισμού είναι, εκτός των άλλων, και η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση και επήλθε ο πλουτισμός του λήπτη. Αν λείπει το στοιχείο αυτό, δηλαδή αν η ως άνω αιτία δεν είναι ανύπαρκτη ή ελαττωματική, δεν στοιχειοθετείται απαίτηση από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, αφού η απαίτηση αυτή προϋποθέτει έλλειψη αξιώσεως από την αιτία. Επομένως, η παροχή που γίνεται για την εκπλήρωση υποχρέωσης η οποία αναλήφθηκε με σύμβαση ή στηρίζεται σε ειδική διάταξη νόμου δεν γίνεται αναίτια, ώστε να μπορεί να αναζητηθεί κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, αφού η σύμβαση, κατά το άρθρο 361 του Α.Κ., ή ο νόμος, αποτελούν νόμιμη αιτία και μπορεί, έτσι, ο κάθε δικαιούχος να ασκήσει τα εξ αυτών δικαιώματά του. Αξίωση κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό προς αναζήτηση της παροχής που καταβλήθηκε στο πλαίσιο σύμβασης μπορεί να ασκηθεί μόνον αν η σύμβαση είναι άκυρη ή καταστεί ανίσχυρη ή ακυρώσιμη ή αν ανατραπούν τα δικαιοπρακτικά της αποτελέσματα από οποιονδήποτε λόγο.

Εξάλλου, πλουτισμό συνιστά κάθε βελτίωση της περιουσιακής καταστάσεως του λήπτη, η οποία μπορεί να εμφανίζεται είτε ως αύξηση του ενεργητικού ή μείωση του παθητικού της περιουσίας του είτε, αντιστρόφως, ως αποφυγή αυξήσεως του παθητικού της ή μειώσεως του ενεργητικού της (Ολ.Α.Π. 6/1994). Εφ' όσον η περιουσιακή μετακίνηση είχε το αποτέλεσμα τούτο, γεγονός της οποίας διαπιστώνεται με τη σύγκριση της περιουσίας του λήπτη πριν και μετά τη μετακίνηση, γεννάται υποχρέωση του τελευταίου να αποδώσει την ωφέλεια σε εκείνον από την περιουσία του οποίου προήλθε, εφόσον η διατήρησή της δεν δικαιολογείται από κάποια νόμιμη αιτία. Αντίθετα, η ζημία εκείνου από την περιουσία του οποίου προήλθε η ωφέλεια του λήπτη δεν ερευνάται, καθόσον στόχος της αγωγής από το άρθρο 904 Α.Κ. δεν είναι η αποκατάσταση της ζημίας του ενάγοντος αλλά η απόδοση του πλουτισμού του εναγομένου, ο οποίος, σύμφωνα με τη διάταξη

του άρθρου 909 Α.Κ., πρέπει να υφίσταται κατά το χρόνο επίδοσης της αγωγής.

Από το γεγονός αυτό, ότι δηλαδή ο νόμος αρκείται μόνο στο στοιχείο της αδικαιολόγητης περιουσιακής μετακίνησης για τη θεμελίωση της ευθύνης από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό χωρίς να θέτει ως προϋπόθεση της σχετικής αξίωσης τη ζημία του δότη αλλά ούτε και την υπαιτιότητα του λήπτη, διαφαίνεται καθαρά ότι ο θεσμός αυτός αποβλέπει στην αποκατάσταση της χωρίς νόμιμη αιτία περιουσιακής μετακίνησης. Συνεπώς, η απαίτηση του αδικαιολογήτου πλουτισμού έχει ως περιεχόμενο την απόδοση της ωφέλειας του λήπτη σε εκείνον από την περιουσία του οποίου, με θετική ή αποθετική μείωση αυτής ή με ζημία του οποίου, επήλθε η ωφέλεια αυτή. Η εν λόγω ωφέλεια είναι ζήτημα πραγματικό και κρίνεται στη συγκεκριμένη περίπτωση με τις ειδικές συνθήκες της και όχι αφηρημένα με βάση γενικά αντικειμενικά κριτήρια. Η ευθύνη δε του λήπτη περιλαμβάνει, κατ' αρχήν, την υποχρέωση αυτού προς απόδοση αυτούσιου —*in natura*— του πράγματος που λήφθηκε αδικαιολόγητα, και ως τέτοιο νοείται, εν προκειμένω, διασταλτικά, κάθε αντικείμενο ενσώματο, αντικαταστατό ή μη, ή ασώματο. Έτσι, η ενοχή από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι, κατ' αρχήν, ενοχή είδους και ως είδος αναζητούνται τα δοθέντα, αυτούσια, εφόσον σώζονται στα χέρια του λήπτη, έστω κι αν πρόκειται για αντικαταστατά πράγματα. Σε περίπτωση που ο λήπτης δεν είναι σε θέση να αποδώσει αυτούσια τα ληφθέντα, είτε λόγω της φύσης τους (π.χ. αχρεωστήτως παρασχεθείσες υπηρεσίες κ.λπ.) είτε από άλλους λόγους (π.χ. ανάλωση των ληφθέντων, από την οποία όμως ο λήπτης εξοικονόμησε δαπάνες στις οποίες θα προέβαινε κ.λπ.), ο λήπτης πρέπει να αποδώσει την αξία τους. Η υποχρέωση αυτή δεν καθιερώνεται με ρητή διάταξη, προκύπτει όμως από το πνεύμα των διατάξεων των άρθρων 904 και 908 Α.Κ. (Ολ.Α.Π. 1773/1981).

Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648 επ. του Α.Κ. και 6 του ν. 765/1943 (που κυρώθηκε με την 324/1946 Π.Υ.Σ. και διατηρήθηκε σε

ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ., κατά το άρθρο 38 του Εισ.Ν.Α.Κ.) προκύπτει ότι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, στην οποία και μόνο εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, υπάρχει όταν οι συμβαλλόμενοι αποβλέπουν στην παροχή της εργασίας του μισθωτού για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, ανεξαρτήτως αποτελέσματος, έναντι της καταβολής μισθού, αδιαφόρως του τρόπου καθορισμού και καταβολής αυτού, και εφόσον ο μισθωτός τελεί σε νομική και προσωπική εξάρτηση από τον εργοδότη του, η οποία εκδηλώνεται με το δικαίωμα του τελευταίου να ασκεί έλεγχο και εποπτεία ως προς τον τρόπο, τόπο και χρόνο παροχής της εργασίας και την επιμέλη εκτέλεσή της και με την υποχρέωση του μισθωτού να συμμορφώνεται στις δεσμευτικές γι' αυτόν εντολές ή οδηγίες του εργοδότη.

Εξάλλου, σύμβαση μαθητείας είναι η σύμβαση κατά την οποία ο ένας από τους συμβαλλόμενους αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταδώσει στον άλλο τις αναγκαίες εμπειρικές γνώσεις για την άσκηση από τον τελευταίο ορισμένου επαγγέλματος ή ορισμένης τέχνης. Ειδικότερες μορφές της σύμβασης μαθητείας είναι η γνήσια σύμβαση μαθητείας και η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μαθητευόμενου (μη γνήσια σύμβαση μαθητείας). Στη γνήσια σύμβαση μαθητείας προέχον στοιχείο είναι η παροχή εκπαίδευσης στον μαθητευόμενο, η δε τυχόν παροχή εργασίας από αυτόν δεν γίνεται με σκοπό εκτέλεσης παραγωγικού έργου, αλλά για τις ανάγκες της εκπαίδευσης και της εξοικείωσής του με το αντικείμενο του επαγγέλματος ή της τέχνης του. Στη γνήσια σύμβαση μαθητείας, για την οποία δεν υπάρχει σχετική νομοθετική ρύθμιση, όταν ο μαθητευόμενος παρέχει για ορισμένο ή αόριστο χρόνο την εργασία του εφαρμόζονται μόνο αναλογικά οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τη σύμβαση εργασίας, εφόσον συμβιβάζονται με τη φύση και το σκοπό της σύμβασης αυτής, ενώ δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας για τα χρονικά όρια εργασίας, τις νόμιμες αποδοχές, την καταγγελία της σύμβασης εργασίας, την αποζημίωση

απόλυσης κ.λπ., οι οποίες προϋποθέτουν παροχή εξαρτημένης εργασίας. Αντίθετα, στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μαθητευόμενου ο μαθητευόμενος μισθωτός παρέχει εργασία σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση επιδιώκοντας παραλλήλως την απόκτηση γνώσεων ή ικανότητας σε ορισμένη ειδικότητα ή επάγγελμα, οπότε η εκμάθηση εκ μέρους του επέρχεται ως αυτόματη συνέπεια της εφαρμογής της σύμβασης και εντός των πλαισίων της συνήθους λειτουργίας αυτής και δεν αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης υποχρέωσης του εργοδότη. Στις συμβάσεις αυτές εφαρμόζονται τόσο οι γενικές όσο και οι ειδικές διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, εφόσον προέχουν σκοπικής της σύμβασης αυτής είναι η παροχή εκ μέρους του μαθητευόμενου εργασίας έναντι αμοιβής και παρεπόμενος σκοπός είναι η εκμάθηση τέχνης ή επαγγέλματος σύμφωνα με τις οδηγίες και κατευθύνσεις του εργοδότη.

Όμως, όπως κάθε σύμβαση, είναι δυνατόν και η σύμβαση εργασίας να πάσχει από ακυρότητα για διάφορους λόγους (άρθρα 180, 184 Α.Κ.). Εφόσον η σύμβαση εργασίας είναι άκυρη, ο εργαζόμενος δεν υποχρεούται σε παροχή της συμφωνημένης εργασίας ούτε και έχει συμβατική αξίωση κατά του εργοδότη για καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής. Δεν αποκλείεται, όμως, παρά την ακυρότητά της, η σύμβαση να λειτουργήσει για ορισμένο χρονικό διάστημα και ο εργαζόμενος να παράσχει κατ' αυτό στον εργοδότη τη συμφωνηθείσα εργασία του. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει απλή σχέση εργασίας, που σημαίνει την πραγματική κατάσταση που δημιουργείται από την παροχή εξαρτημένης εργασίας ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή το κύρος της σύμβασης εργασίας, οπότε ο μισθωτός αποκτά αξίωση με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, με εξαίρεση τις περιπτώσεις εκείνες όπου, σύμφωνα με το νόμο και για λόγους προστασίας του εργαζόμενου, προβλέπεται ότι και επί ακύρου συμβάσεως εργασίας διατηρούνται δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπει η εργατική νομοθεσία με

τη συνδρομή απλώς του πραγματικού γεγονότος της απασχόλησης.

Πιο συγκεκριμένα, από το συνδυασμό όλων των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι επί παροχής εργασίας υπό άκυρη για οποιονδήποτε λόγο σύμβαση, ο εργοδότης υποχρεούται, ως καθιστάμενος αδικαιολογήτως πλουσιότερος, στην απόδοση της ωφέλειας (πλουτισμού) που αποκόμισε από την εργασία του μισθωτού, ανεξαρτήτως της ζημίας του τελευταίου ή της από τον τελευταίο γνώσης της ακυρότητας της σύμβασης εργασίας αυτού, με την επιφύλαξη τυχόν αντίθετης νομοθετικής ρύθμισης που αποσυνδέει ορισμένες μισθολογικές αξιώσεις από το κύρος της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας. Τέτοια αντίθετη νομοθετική ρύθμιση διαλαμβάνεται στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 1082/1980, 1 παρ. 2 της 19040/1981 Υ.Α. Οικονομικών και Εργασίας, 1 παρ. 1 και 2 του α.ν. 539/1945, 3 παρ. 16 του ν. 4504/1966, του άρθρου μόνου του ν. 133/1975, που κύρωσε την από 26.2.1975 Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, από τις οποίες προκύπτει ότι τα επιδόματα (δώρα) εορτών και αδείας και τις αποδοχές αδείας δικαιούνται όχι μόνο οι μισθωτοί οι απασχολούμενοι σε κάποιον εργοδότη με έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, αλλά και όσοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με άκυρη σύμβαση, δηλαδή με απλή σχέση εργασίας.

Επομένως, με την επιφύλαξη αυτή, στις περιπτώσεις απλής σχέσης εργασίας λόγω ακυρότητας της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας για οποιονδήποτε λόγο, για την αμοιβή του εργαζόμενου λόγω της από αυτόν παροχής της εργασίας του προς τον εργοδότη δεν οφείλεται από τον τελευταίο μισθός αλλά γεννάται υποχρέωση αυτού προς απόδοση της ωφέλειας (πλουτισμού) κατά τις διατάξεις των άρθρων 904 επ. Α.Κ., και συγκεκριμένα της ωφέλειας που αυτός αποκόμισε από την παρασχεθείσα εργασία, αφού αυτή έγινε σε εκτέλεση άκυρης σύμβασης και, επομένως, δεν υφίσταται νόμιμη αιτία που να δικαιολογεί τη διατήρηση της ωφέλειας στο λήπτη της εργοδότη, στο βαθμό που αυτός έτσι καθίσταται πλουσι-

ότερος σε βάρος της περιουσίας του εργαζόμενου από αιτία μη αναγνωριζόμενη από το νόμο. Πλουτισμό, δηλαδή, του εργοδότη αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η παρασχεθείσα από το μισθωτό εργασία, η οποία έχει οικονομική αξία αποτιμώμενη κατά το χρόνο της παροχής της, είτε παρέχεται με έγκυρη είτε με άκυρη σύμβαση, και μάλιστα ανεξάρτητα αν επέφερε το επιδιωκόμενο από τον εργοδότη επιθυμητό αποτέλεσμα.

Όπως δε αναφέρθηκε, η υποχρέωση του λήπτη συνίσταται, κατ' αρχήν, στην απόδοση αυτούσιου του (ενσώματου ή ασώματου) αντικειμένου που λήφθηκε αδικαιολόγητα. Επειδή όμως η εργασία του μισθωτού, ως περιουσιακή αξία, ενσωματώθηκε κατά τρόπο μη διακριτό στην περιουσία του εργοδότη, με αποτέλεσμα να μην μπορεί εξ αντικειμένου να αναζητηθεί, η ωφέλεια την οποία ο εργοδότης υποχρεούται να αποδώσει στον ακύρως απασχοληθέντα εργαζόμενο υπολογίζεται και είναι ίση με την αμοιβή την οποία αναγκάως θα κατέβαλλε εάν ήταν έγκυρη η σύμβαση εργασίας υπό τις επικρατούσες στον τόπο της παροχής συνθήκες για την ίδια εργασία σε πρόσωπο με τις ικανότητες και τα προσόντα του απασχοληθέντος. Η ωφέλεια αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τις αποδοχές που προβλέπουν οι τυχόν υπάρχουσες συλλογικές συμβάσεις εργασίας και διαιτητικές αποφάσεις, σε περίπτωση δε έλλειψης τέτοιων δεν μπορεί να είναι κατώτερη από εκείνη που στη συγκεκριμένη περίπτωση αποδεικνύεται ότι ο εργοδότης καταβάλλει σε άλλο εργαζόμενο με έγκυρη σύμβαση εργασίας υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις. Η αναφορά στην ύπαρξη έγκυρης σύμβασης εργασίας γίνεται αποκλειστικά και μόνο για την αποτίμηση της αξίας της εργασίας, ως στοιχείο για τον προσδιορισμό της έκτασης του πλουτισμού του εργοδότη, και όχι για τη θεμελίωση αυτού (πλουτισμού), ο οποίος γεννάται από αυτή καθ' εαυτή την χωρίς νόμιμη αιτία παρασχεθείσα προς όφελός του εργασία. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η ωφέλεια (πλουτισμός) του εργοδότη απορρέει από μόνο το γεγονός της πραγματικής παροχής των υπηρεσιών του μισθωτού στο πλαίσιο

άκυρης σύμβασης εργασίας, ως προέχοντος στοιχείου για τη γένεση αξίωσης από αδικαιολόγητο πλουτισμό και, κατά συνέπεια, είναι αδιάφορο εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο εργοδότης, από οικονομικούς ή άλλους λόγους, δεν θα προέβαινε στην πρόσληψη άλλου μισθωτού με έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Ο ως άνω γενικός κανόνας των άρθρων 904 επ. Α.Κ., ο οποίος απορρέει από τις κοινωνικές αντιλήψεις περί ισότητας και επιείκειας, έχει εφαρμογή και επί του Δημοσίου και γενικότερα επί φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αφού υπέρ αυτών δεν καθιερώνεται εξαίρεση με τη διάταξη αυτή ή με άλλη (Ολ.Α.Π. 218/1977). Εξαίρεση υπέρ αυτών δεν εισάγεται ούτε και με τις διατάξεις του άρθρου 103 παρ. 2 και 6 του Συντάγματος, που απαγορεύουν την πρόσληψη υπαλλήλου σε μη νομοθετημένη θέση, ή εκείνων των παρ. 7 και 8 του ιδίου άρθρου, που προστέθηκαν μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος από 18.4.2001 με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, ως και εκείνων του ν. 2190/1994, που αφορούν το σύστημα προσλήψεων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα ορίζοντας τους τρόπους πρόσληψης προσωπικού από τους εν λόγω φορείς, και παράλληλα αποκλείουν τη μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε συμβάσεις αορίστου χρόνου. Και τούτο, διότι η παρά την απαγόρευση αυτή ενέργεια, η οποία συνεπάγεται την ακυρότητα της πρόσληψης, κατά τα άρθρα 174 και 180 του Α.Κ., συνιστά απλά τη βασική προϋπόθεση της έλλειψης νόμιμης αιτίας, ένεκα της οποίας, και εφόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 904 Α.Κ., το Δημόσιο ή το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και γενικότερα ο φορέας του Δημοσίου στον οποίο παρασχέθηκε η εργασία του ακύρως προσληφθέντος μισθωτού ενέχεται σε απόδοση της ωφέλειας που προήλθε από την εργασία η οποία παρασχέθηκε σε αυτό και από την οποία αυτό κατέστη πλουσιότερο, και δεν συνιστά αιτία αποκλεισμού αυτού που εργάστηκε από την αναζήτηση της ωφέλειας (Ολ.Α.Π. 218/1977).

Τα ανωτέρω τυγχάνουν εφαρμογής και στις συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας μαθητευόμενου (μη γνήσιες συμβάσεις μαθητείας), στις περιπτώσεις που οι συμβάσεις αυτές δεν μπορούν κατ' ορθό νομικό χαρακτηρισμό να κριθούν ως έγκυρες συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας, λόγω μη συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων για την πρόσληψη του μισθωτού, προς απόδοση της ωφελείας του εργοδότη από την παροχή εργασίας εκ μέρους του μαθητευόμενου εργαζομένου.

Ειδικότερα, κατά τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 εδ. α' και β' και 15 εδ. α' και β' ν. 2639/1998, εκ των οποίων το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 8 ν. 2956/2001, αντιστοίχως, «1. Ο Ο.Α.Ε.Δ. μπορεί να αναθέτει στο Δημόσιο, σε φορείς του Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης σε επιχειρήσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα, σε Ν.Π.Ι.Δ., σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, σε Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι., και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ημεδαπής ή αλλοδαπής την υλοποίηση στο θεωρητικό ή στο πρακτικό μέρος ή στο σύνολό του προγραμμάτων της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης ανέργων. Η ανάθεση γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων εκτέλεσης έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» και «15. Ο Ο.Α.Ε.Δ. μπορεί να συνεργάζεται με φορείς της παραγράφου 1, με σκοπό την υλοποίηση προγραμμάτων απόκτησης εργατικής εμπειρίας ανέργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αποφοίτων Λυκείου. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά από γνώμη του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ., καθορίζονται το ύψος της ημερήσιας αποζημίωσης, οι ειδικότητες σε σχέση με τις θέσεις πρακτικής άσκησης, η διάρκεια, ο αριθμός και η ηλικία των δικαιούχων και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των προγραμμάτων του προηγούμενου εδαφίου».

Κατά τη διάταξη του άρθρου 14 παρ. 2 περ. κα' ν. 2190/1994, η οποία προστέ-

θηκε με το άρθρο 20 παρ. 4 ν. 2738/1999, «Το προσωπικό που προσλαμβάνεται σε εκτέλεση ειδικού προγράμματος απασχόλησης, που προκηρύσσεται και επιδοτείται από τον Ο.Α.Ε.Δ. Η πρόσληψη του ανωτέρω προσωπικού διενεργείται σύμφωνα με τους όρους, τη διαδικασία και τα κριτήρια που καθορίζονται στα προγράμματα αυτά», κατά δε τη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 12 ν. 3232/2004, ως αντικαταστάθηκε διά της διατάξεως του άρθρου 13 ν. 3302/2004, «Το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ., ο Ο.Γ.Α., ο Ο.Α.Ε.Ε. και λοιποί φορείς Κοινωνικής ασφάλισης, αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μπορούν να συνάπτουν, ύστερα από απόφαση του Διοικητικού τους Συμβουλίου και των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας συμβάσεις με τον Ο.Α.Ε.Δ. ή θυγατρικές εταιρείες αυτού, για τη διάθεση για ορισμένο χρόνο, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δεκαοκτώ (18) μήνες, ατόμων από τα Προγράμματα (κατάρτιση ή απόκτηση εργασιακής εμπειρίας) ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ., για τη διεκπεραίωση εργασιών χορήγησης ασφαλιστικών παροχών όταν το τακτικό προσωπικό των Φορέων Ασφάλισής δεν επαρκεί για την έγκαιρη διεκπεραίωση των εργασιών αυτών. Η δαπάνη για την απασχόληση αυτή βαρύνει τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και καταβάλλεται στον αντισυμβαλλόμενο», ενώ η αυτή διάταξη, όπως αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 1 ν. 3552/2007, έχει ως εξής: «Το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ., ο Ο.Γ.Α., ο Ο.Α.Ε.Ε. και λοιποί Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μπορούν να συνάπτουν, ύστερα από απόφαση του Διοικητικού τους Συμβουλίου, που εγκρίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συμβάσεις με τον Ο.Α.Ε.Δ. ή θυγατρικές εταιρείες αυτού για τη διάθεση για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δεκαοκτώ (18) μήνες, ατόμων από προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Η δαπάνη για την άσκηση αυτή βαρύνει

τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και καταβάλλεται στον αντισυμβαλλόμενο. Κατ' εξαίρεση, συμβάσεις ιδίου περιεχομένου με Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης που λήγουν από 1.1.2007 έως 31.12.2007 δύνανται να παρατείνονται για δώδεκα (12) μήνες από την ημερομηνία λήξης τους».

Από τις ανωτέρω διατάξεις παρέπεται ότι, εάν η απασχόληση από τον οικείο δημόσιο Φορέα του προσλαμβανομένου βάσει των προπαρατιθεμένων διατάξεων σε εκτέλεση ειδικού προγράμματος του Ο.Α.Ε.Δ. προς κατάρτιση ή απόκτηση εργασιακής εμπειρίας ανέργου δεν αποβλέπει κατά κύριο λόγο στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και εξειδίκευσης αλλά στην εκτέλεση παραγωγικού έργου, υφίσταται άκυρη σύμβαση εργασίας και το Δημόσιο ή τα άλλα δημόσια νομικά πρόσωπα, ως καθιστάμενα εντεύθεν αδικαιολογήτως πλουσιότερα, υποχρεούνται, κατά τις προπαρατεθείσες διατάξεις των άρθρων 904 παρ. 1 εδ. α' και 908 εδ. α' Α.Κ., στην απόδοση της ωφελείας την οποία αποκόμισαν από την εργασία του μισθωτού, συνισταμένη στην αμοιβή την οποία αναγκαίως θα κατέβαλλαν σε άλλον εργαζόμενο υπό έγκυρη σύμβαση εργασίας με τις ικανότητες και τα προσόντα του απασχοληθέντος, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψη παροχές προσιδιάζουσες αποκλειστικώς στην προσωπική κατάσταση του μισθωτού και χωρίς η νομιμότητα της σχετικής αγωγής να επηρεάζεται από το γεγονός ότι δεν υπήρχε δυνατότητα έγκυρης πρόσληψης άλλου μισθωτού στη θέση του ακύρως απασχοληθέντος.

Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 1 Κ.Πολ.Δ., ανάρτηση επιτρέπεται αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται αν δεν εφαρμοστεί ενώ συντρέχουν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί ενώ δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (Ολ.Α.Π. 7/2006). Με το λόγο αυτό ελέγχονται τα σφάλματα του δικαστηρίου κατά την εκτίμηση του νόμου βασιμίου της αγωγής ή των ισχυρισμών των διαδίκων, καθώς και τα νομικά σφάλματα κατά την έρευνα της ουσίας της διαφοράς. Ελέγχεται δηλαδή

αν η αγωγή, ένσταση, κ.λπ. ορθώς απορρίφθηκε ως μη νόμιμη ή αν, κατά παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου, έγινε δεκτή ως νόμιμη ή απορρίφθηκε ή έγινε δεκτή κατ' ουσίαν (Ολ.Α.Π. 27/1998).

Στην προκειμένη περίπτωση, με την ένδικη από 3.1.2011 και με αριθμ. κατάθ. .../5.1.2011 αγωγή οι ήδη αναιρεσίβλητοι εξέθεταν ότι αρχικά από το έτος 2003 και στη συνέχεια με διαδοχικές συμβάσεις κατά περίπτωση ο καθένας, με συμβάσεις απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (stage) μέσω Ο.Α.Ε.Δ., σε εκτέλεση ειδικού προγράμματος του Ο.Α.Ε.Δ., εργάσθηκαν κατά τα αναφερόμενα σε αυτή χρονικά διαστήματα στο Νοσοκομείο Βόλου, είτε στις διοικητικές του υπηρεσίες, είτε ως νοσηλευτές, είτε ως βοηθοί ιατρικών βιολογικών εργαστηρίων ή χειριστές ιατρικών συσκευών απεικονίσεων, πλην της 7^{ης} από αυτούς, η οποία, με διαδοχικές συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου, εργάσθηκε στο τμήμα επειγόντων περιστατικών του νοσοκομείου, για δήθεν απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, στα πλαίσια προγράμματος κατάρτισης ανέργων (πρόγραμμα stage), στο οποίο συμμετείχε ως φορέας υλοποίησης αυτού το Ελληνικό Δημόσιο. Ότι μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 30391/5.3.2007 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ακολούθησε απόφαση του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ. με την οποία καταρτίσθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 20 του ν. 2639/1998, πρόγραμμα για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας ανέργων (STAGE 2007) σε Φορείς του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας. Ότι με συμφωνητικά συνεργασίας που συνήφθησαν μεταξύ του Ο.Α.Ε.Δ., του εναγομένου και ήδη αναιρεσιέοντος Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Γενικό Νοσοκομείο Βόλου - Αχιλλοπούλειο» και των εναγόντων, ήδη αναιρεσιβλήτων, προσλήφθηκαν, εντός του θέρους του 2007, στο εν λόγω νοσοκομείο για χρονικό διάστημα δεκαοκτώ μηνών, με αμοιβή από 30 ευρώ ημερησίως για πτυχιούχους Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. ή κατόχους ισότιμων τίτλων σπουδών και από 25 ευρώ ημερησίως για πτυχιούχους Ι.Ε.Κ., Τ.Ε.Λ., ΕΠΑ.Λ. κ.λπ., πλην

της 5^{ης} από αυτούς, η οποία προσλήφθηκε στα πλαίσια μεταγενέστερης απόφασης του Ο.Α.Ε.Δ. το θέρος του 2009, των 8^{ης}, 11^{ης} και 14^{ης}, που είχαν προσληφθεί με προγενέστερα όμοια προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας του Ο.Α.Ε.Δ. το θέρος του 2003, 2005 και 2004, αντίστοιχα, και της 7^{ης}, που είχε προσληφθεί από τον Απρίλιο του έτους 2007 με δύο συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου και από το θέρος 2009 με σύμβαση stage. Ότι μετά την πάροδο του 18μήνου ο Ο.Α.Ε.Δ., με νεότερη υπ' αριθμ. 434/4/27.1.2009 απόφαση του Δ.Σ. αυτού, υλοποίησε το πρόγραμμα STAGE 2009 ομοίως σε φορείς του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας και με νεότερα συμφωνητικά απασχολήθηκαν οι αναιρεσιβλητοι για ακόμα 18 μήνες στο νοσοκομείο στις ίδιες θέσεις, οπότε το εναγόμενο έπαυσε πλέον να δέχεται τις υπηρεσίες τους, καταγγέλλοντας με τον τρόπο αυτό σιωπηρά τις συμβάσεις χωρίς τήρηση των νόμιμων προϋποθέσεων. Ότι συνακόλουθα οι συμβάσεις τους με το εναγόμενο έφεραν το χαρακτήρα εγκύρων συμβάσεων εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, αφού καταρτίστηκαν κατ' επίφαση γι' απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας και στην πραγματικότητα για την κάλυψη πάγιων και διαρκών αναγκών του εναγομένου. Ότι κατά τη διάρκεια των ως άνω συμβάσεων, που απασχολήθηκαν, αμείβονταν με τα πιο πάνω ποσά των 25 και 30 ευρώ ημερησίως για κάθε ημέρα απασχόλησης, ποσό που αντιστοιχούσε σε ποσά που ήταν κατώτερα από τα ελάχιστα όρια αποδοχών που προέβλεπαν οι τότε ισχύουσες Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, ενώ το εναγόμενο δεν τους κατέβαλλε τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς ούτε τις αποδοχές αδειάς, με συνέπεια να τους οφείλει για την αιτία αυτή τα αναγραφόμενα στην αγωγή ποσά. Ότι τα ως άνω ποσά οφείλει να τους καταβάλει το εναγόμενο με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Ότι επικουρικά, εφόσον ήθελε κριθεί ότι η σύμβαση εργασίας τους ήταν άκυρη, το εναγόμενο τους οφείλει τα ίδια ποσά με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο

πλουτισμό, δεδομένου ότι από την εργασία τους αυτή έγινε πλουσιότερο χωρίς νόμιμη αιτία σε βάρος της περιουσίας τους κατά τα εν λόγω ποσά τα οποία θα κατέβαλλε σε άλλον μισθωτό της ειδικότητάς τους τον οποίο θα απασχολούσε υπό τις αυτές συνθήκες απασχόλησης και εργασίας. Ζήτησαν δε, κατά την κύρια βάση της αγωγής, να αναγνωρισθεί ότι αυτοί εξ υπαρχής συνδέονταν με το εναγόμενο με έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, να αναγνωρισθεί περαιτέρω η ακυρότητα της σιωπηράς καταγγελίας της σύμβασης εργασίας αυτής, να υποχρεωθεί το εναγόμενο να τους απασχολεί στην προηγούμενη αυτών θέση, καταβάλλοντας τις διαφορές μεταξύ καταβληθεισών και καταβλητέων αποδοχών, επιδόματα εορτών και αδειάς των ετών 2009 και 2010, να αναγνωρισθεί ότι οφείλονται τα λοιπά αιτούμενα ποσά σύμφωνα με τις αποδοχές των άλλων εργαζομένων του εναγομένου με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου και επικουρικά να υποχρεωθεί το εναγόμενο, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, άλλως με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, να τους καταβάλει τα αιτούμενα ποσά για διαφορές αποδοχών.

Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο (Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου) εξέδωσε την υπ' αριθμ. 124/2013 απόφαση, με την οποία απέρριψε στο σύνολό της, ως μη νόμιμη, την αγωγή. Μετά δε την άσκηση της από 5.9.2014 και με αριθμ. κατάθ. .../14.10.2014 έφεσης όλων των εναγόντων, το Μονομελές Εφετείο Λάρισας, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, αφού κήρυξε απαράδεκτη την έφεση ως προς την 17^η εκκαλούσα, έκρινε νόμιμη την αγωγή κατά την επικουρική βάση του αδικαιολόγητου πλουτισμού, δεχόμενο τα εξής:

«Καθ' ο μέρος, όμως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο σιγή απέρριψε ως μη νόμιμη την επικουρική βάση της αγωγής, που θεμελιωνόταν, κατά τα εκτιθέμενα σ' αυτήν, στις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού, δηλαδή στο ότι η σχέση που συνέδεε τους διαδίκους ήταν η απλή εργασιακή σχέση, λόγω ακυρότητας της πιο πάνω σύμβασης εργασίας, και ότι το εναγόμενο ωφελήθηκε, αποφεύγοντας να καταβά-

λει τα πιο πάνω χρηματικά ποσά σε άλλο υπάλληλο που θα ήταν υποχρεωμένο να προσλάβει για την εκτέλεση της ίδιας εργασίας, έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου, κατά το βάσιμο σχετικό λόγο της έφεσης. Και τούτο διότι, κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή, οι συμβάσεις των εναγόντων με το εναγόμενο ναι μεν έλαβαν χώρα στο πλαίσιο συγκεκριμένου προγράμματος του Ο.Α.Ε.Δ., όπου οι εξ αυτών απορρέουσες εργασιακές σχέσεις έχουν συγκεκριμένη διάρκεια, δεν είχαν όμως το χαρακτήρα της γνήσιας σύμβασης μαθητείας, εφόσον, κατά τα ιστορούμενα, κύριος σκοπός ήταν η παροχή εργασίας στο νοσοκομείο, καλύπτοντας τις ανάγκες του, όπως οι λοιποί υπάλληλοι αυτού, έναντι αμοιβής, παρεπόμενος δε η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, είχαν δηλαδή το χαρακτήρα της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, με συνέπεια ... να δικαιούνται αυτοί, συνεπεία της εξ αυτού του λόγου ακυρότητας της σύμβασης εργασίας τους, να ζητήσουν, κατά τις αρχές του αδικαιολογήτου πλουτισμού, την αμοιβή που ο εναγόμενος εργοδότης τους θα κατέβαλλε σε άλλον εργαζόμενο με τα ίδια προσόντα και ικανότητες, απασχολούμενοι με έγκυρη σύμβαση εργασίας και τις ίδιες συνθήκες».

Στη συνέχεια, το Εφετείο, μετά μερική εξαφάνιση της εκκαλούμενης αποφάσεως, δέχθηκε εν μέρει κατ' ουσίαν την αγωγή ως προς την επικουρική εξ αδικαιολογήτου πλουτισμού βάση αυτής, υποχρέωσε δε το αναιρεσείον να καταβάλει στους αναιρεσιβλήτους τα αναφερόμενα ποσά, τα οποία συνίστανται στη χρηματική αποτίμηση των παρασχεθεισών υπηρεσιών και στη δαπάνη την οποία εξοικονόμησε το αναιρεσείον από τη μη ανάθεση των ιδίων υπηρεσιών υπό έγκυρες συμβάσεις εργασίας.

Με το παραταθέν περιεχόμενο η αγωγή, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγηθείσα νομική σκέψη, είναι νόμιμη ως προς την επικουρική της βάση, που έχει ως αίτημα να επιδικασθούν οι αιτούμενες μισθολογικές διαφορές (πλέον των επιδομάτων εορτών και αδείας) κατά τις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις, καθόσον, με βάση τα σε αυτή εκτιθέμενα, εάν ήθελε κριθεί ότι η σύμβαση εργασίας των εναγόντων (και ήδη αναιρεσιβλήτων)

ήταν άκυρη, το εναγόμενο (και ήδη αναιρεσείον) Ν.Π.Δ.Δ. κατέστη αδικαιολογήτως πλουσιότερο χωρίς νόμιμη αιτία σε βάρος της περιουσίας αυτών κατά τα ποσά τα οποία θα κατέβαλλε σε οποιονδήποτε άλλο μισθωτό που θα απασχολούσε στην ίδια θέση και ο οποίος θα παρείχε τις ίδιες με αυτούς υπηρεσίες υπό τις αυτές συνθήκες απασχόλησης.

Επομένως, έτσι που αποφάνθηκε το Εφετείο, κρίνοντας νόμιμη την προμνημονευόμενη αγωγή ως προς την επικουρική της βάση από τον αδικαιολογήτο πλουτισμό λόγω απασχόλησης από το εναγόμενο Ν.Π.Δ.Δ. με άκυρες συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας των προσληφθέντων ανέργων-εναγομένων σε εκτέλεση ειδικού προγράμματος απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, ορθά ερμήνευσε τις διατάξεις των άρθρων 904 παρ. 1 εδ. α' και 908 εδ. α' Α.Κ.

Κατά συνέπεια, ο παραπεμφθείς στην Πλήρη Ολομέλεια πρώτος, κατά το πρώτο σκέλος του, λόγος αναίρεσης εκ του άρθρου 559 αριθμ. 1 εδ. α' του Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο προσάπτεται η πλημμέλεια της παραβίασης της διάταξης των άρθρων 904 παρ. 1 εδ. α' και 908 εδ. α' Α.Κ., είναι αβάσιμος.

Μετά από αυτά, πρέπει να αναπεμφθεί η αίτηση αναίρεσης στο Β2 Πολιτικό Τμήμα, προς περαιτέρω διερεύνηση των λοιπών λόγων της, για τους οποίους το Τμήμα αυτό επιφυλάχθηκε με την 1063/2019 παραπεμπτική του απόφαση (άρθρο 580 παρ. 5 Κ.Πολ.Δ.), αλλά και για να αποφανθεί για το σύνολο των δικαστικών εξόδων της ανααιρετικής δίκης.

(Απορρίπτει την από 15.10.2020 πρόσθετη παρέμβαση υπέρ των καλούντων-αναιρεσιβλήτων. Απορρίπτει τον πρώτο, κατά το πρώτο σκέλος του, λόγο της από 13.6.2018 αίτησης για αναίρεση της 37/2018 απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Λάρισας, ο οποίος παραπέμφθηκε στην Πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με την 1063/2019 ομόφωνη απόφαση του Β2 Πολιτικού Τμήματος. Αναπέμπει την υπόθεση στο Β2 Πολιτικό Τμήμα του Αρείου Πάγου προς έρευνα των λοιπών λόγων της αίτησης αναίρεσης). □